

ASSOCIACIÓ EN DEFENSA DEL DRET
DE LA INFÀNCIA A LA FAMÍLIA

RESUM DE LA CONFERÈNCIA *Dificultats d'aprenentatge i adopció*
PONENT: **Mireia Sala i Torrent**, pedagoga, logopeda, especialitzada en
psicopedagogia infantil
ADDIF, 26 de setembre de 2012

En aquests moments hi ha un alt percentatge de pares amb fills adoptius que consulten als especialistes per problemes d'aprenentatge dels seus fills.

És important conèixer la realitat d'aquests infants, el què ha passat o com han viscut els seus primers anys de vida, per a poder intervenir quan cal i adequadament.

En general, podem establir que:

Els primers 3 anys de vida són molt importants en el desenvolupament cognitiu i emocional de tot infant.

Un infant, que acabem d'adoptar, està fent un gran esforç d'adaptació (a la nova família, nou entorn, costums, escola, tipus de relacions...)

A Catalunya hi ha 12.400 infants adoptats internacionalment. No podem generalitzar, o establir característiques comunes, perquè cada infant és diferent i ha viscut unes circumstàncies de vida, anteriors a l'adopció, també diferents (entorns de pobresa, entorns marginals, temps d'institucionalització, acolliment familiar, edat de l'adopció, etc.)

Però cal **conèixer els efectes** que en el desenvolupament de tot individu poden tenir determinades circumstàncies de vida viscudes, per tal de prendre consciència de la seva importància i poder afrontar-los. I cal també saber **com podem afrontar-los**.

Sabem que el desenvolupament cognitiu (o dels aprenentatges) i el desenvolupament afectiu van junts, es retroalimenten (és clar que també pot haver fills biològics que no han tingut mancances afectives i que presenten problemes d'aprenentatge).

La genètica interactua amb l'experiència de l'entorn (intrauterí i extrauterí). La nostra part genètica l'heretem i l'entorn afavoreix o dificulta els nostres potencials o condicionants genètics. Per tant, els dèficits alimentaris –durant l'embaràs o els primers anys de vida-, l'alcoholisme de la mare gestant, la manca d'estímul, les carències afectives, etc., tenen un pes important en el desenvolupament de cada individu.

Sabem científicament que el desenvolupament cerebral està en estreta relació amb factors mediambientals i que els estímuls afectius augmenten el desenvolupament cerebral. Per altra banda, les experiències emocionals estressants també afecten al desenvolupament del nostre psiquisme, provocant tensions, ansietat, angoixes...

Així, podem establir que en infants que han estat institucionalitzats (amb un entorn gens afavoridor) es poden observar les conductes següents:

- Inmaduresa en l'autoregulació de conductes i emocions
- Necessitat d'anar molt dirigit per l'adult
- Necessitat d'atenció extrema i d'afecte
- Aproximació indiscriminada a persones desconegudes
- Les carències de vincles inicials provoca problemes de relació amb els altres
- Inseguretat personal i autoestima baixa
- Hipervigilància cap a l'entorn
- Desconnexió davant del patiment
- Neguit intern que impedeix l'atenció
- Pors
- Baixa tolerància a la frustració, el que provoca problemes conductuals

- Dificultat per adaptar-se als canvis
- Baix autocontrol dels impulsos

Algunes d'aquestes característiques apareixen també en infants –fills biològics- amb TDAH , el que pot comportar diagnòstics i actuacions errònies. És molt important diferenciar i reconèixer en aquests símptomes conductes post-orfanat.

També poden aparèixer dificultats en l'expressió i la comprensió lectora (mancances cognitives per manca d'estímuls del llenguatge). A l'escola , a més a més, es fa servir un llenguatge acadèmic, més difícil de comprendre que el llenguatge quotidià. I si l'aprenentatge de la lectoescriptura s'avança abans dels sis anys (que és quan s'ha demostrat científicament que els infants tenen la maduresa necessària per afrontar còmodament aquest aprenentatge), estem dificultant els aprenentatges a l'escola, en lloc de facilitar-los.

L'infant es mou entre el món emocional, les conductes, i el món cognitiu. Quan la seva maduresa cognitiva no s'ajusta al nivell d'aprenentatge exigint a l'escola, les mancances cognitives de l'alumne van augmentant progressivament, diem que augmenta el dèficit cognitiu acumulatiu. L'escola que tenim homogenitza els alumnes per l'edat i no té en compte la maduresa cognitiva de cada alumne. Per aquesta raó, seria prudent que quan s'escolaritza un fill adoptiu comenci en un curs acadèmic inferior al de la seva edat.

En el cas de l'infant acabat d'adoptar, si a l'esforç d'adaptació a la seva nova vida (que li provoca estrès) li afegim dificultats en els aprenentatges que li exigeixen a l'escola (que també li provoquen estrès) li estem provocant dificultats emocionals (inseguretats, por, baixa autoestima, etc.) que es traduiran en problemes de comportament.

Un infant adoptat, per les circumstàncies de vida difícils que ha viscut abans de l'adopció, necessita adults – pares i educadors- **reparadors** perquè probablement necessitarà més suport i ajut que un altre infant. I això requereix **formació** per part d'aquests adults. Demana per part dels pares una major implicació, el que comporta també major desgast.

Quin hauria de ser l'objectiu fonamental com a pares pels nostres fills adoptius:

1. El seu benestar personal
2. La seva adaptació socio-cultural
3. Projectar en ells una mirada confiada cap al futur, no només cap a les dificultats del seu present

Les majors o menors dificultats de l'infant no depenen només del que ha viscut abans de l'adopció, també dependrà de les característiques de l'entorn després de l'adopció (els infants, en general, que viuen a petites poblacions poden tenir més llibertat de moviment , les exigències de contenció, per part de l'entorn, són menors i és una font menys d'estrès per a ells).

Un infant pot ser intel·ligent i tenir, no obstant, certes dishabilitats escolars que li faran més difícils els aprenentatges de l'escola (dislèxia, etc.)

És fonamental que l'adult sàpiga interpretar les dificultats d'aprenentatge, sàpiga esbrinar quina és la raó que les provoca. De les escoles ens arriben informes d'alumnes que any rere any repeteixen el mateix llistat de dificultats que presenta l'alumne (concentració, relacions, hàbits...). Si hi ha dificultats en la lectoescriptura, any rere any seran dolentes les avaluacions. Els infants veuran que no tenen mai èxit – i acabaran per creure's incapaços- i els pares es desanimaran perquè l'esforç de l'infant i d'ells no té fruit.

La necessitat bàsica que té tot infant és agradar, que l'estimin.

Els mestres haurien de tenir molt present que **la millora fa créixer**. Per això és important que els mestres mirin els informes de l'any passat d'un alumne i intentin reflectir que ha millorat en alguna cosa. I que la millora tingui com a referència al mateix alumne, no a la mitja estandar de la classe. També és important que els mestres donin missatges positius de l'alumne en les entrevistes amb els pares, perquè la balança dels pares s'inclini també cap a allò positiu i així ho puguin transmetre als fills.

Recomanacions:

- La realitat escolar no sempre és fàcil ni per als mestres ni per als alumnes. Una educació de qualitat ha de ser personalitzada i en aquests moments estan augmentant

les ràtios a les escoles... És important que les famílies es mostrin col·laboradores amb els mestres perquè cada cop acumulant més estrès.

- El sistema educatiu s'hauria de replantejar moltes coses, hauria d'anar a desenvolupar capacitats i no només de tipus cognitiu o d'acumulació memorística de dades (capacitats socials, creativitat, etc.).
- Els infants amb diverses dificultats d'aprenentatge requereixen metodologies molt manipuladores per ajudar-los a avançar en els continguts.
- Cada infant és diferent i cal tenir-ho en compte, a casa i a l'escola.
- És el context el que s'ha d'adaptar a les necessitats i capacitats de l'infant. El fill adoptiu acumula ja molts esforços d'adaptació a la seva vida (canvis, dificultats cognitives que li dificulten els aprenentatges, etc.), no hem d'afegir més estrès encara.
- Els infants adoptats necessiten sentir-se segurs, que els estimis malgrat tot. Han viscut els primers anys amb molta inseguretat (acostumen a cridar l'atenció per reclamar afecte).
- Deixa passar el major temps possible abans de ficar-los a l'escola. És molt important donar-los el temps suficient per a que puguin crear un vincle segur amb els pares que els permeti poder relacionar-se amb els altres (sovint, no hi ha prou amb 4 mesos).
- Un model d'escola comprensiva ajuda més al progrés dels alumnes. I cal anar amb compte amb els centres "d'alt rendiment o nivell", sovint massa exigència pel que fa al currículum (un quart idioma, etc.), pot arribar a ser més perjudicial que reparador. La millor escola és la que se sap adaptar al nivell cognitiu i a la realitat de cada infant, l'escola que és integradora i acull una bona diversitat d'alumnat. La pressió acadèmica, la competitivitat, acaba creant molta angoixa als alumnes.
- La necessitat acadèmica la tenen els pares, pels infants l'escola, molts dels aprenentatges escolars, són només una obligació. Cal que els adults ho tinguem en compte.
- A casa hem de fer de pares, no de mestres (la productivitat a casa ofega la vinculació familiar).
- Als pares ens angoixen les dificultats del fills perquè pensem, no en el nen, sinó en qui serà en el futur. I cal pensar sobre tot en el nen. Cal valorar als nostres fills per moltes coses, no només pel seu èxit acadèmic.
- Cal posar límits als nostres fills per educar-los, però sense autoritarismes ni permissivitat.
- Ampliar al màxim les activitats familiars en entorns diferents on els infants es puguin trobar bé.
- Compte, que no siguin moltes les activitats extraescolars.
- Hem d'esforçar-nos per entendre què significa sentir-se diferent: diferent dels teus pares, diferent dels teus germans, dels teus amics (fenomen antropològic). El tema de la diferència ètnica, a vegades pensem que ho porten millor del que en realitat ho porten. Els infants adoptats pateixen agressions racistes a l'entorn, a més a més ells mateixos es veuen diferents i tot això requereix un gran esforç personal per entomar-ho i portar-ho bé.
- Cal ajustar les expectatives a les aptituds reals de l'infant, acceptar al fill com ell és, acceptar els seus límits. Als gabinets de psicologia s'ha vist que els pares amb expectatives molt altes respecte als seus fills, són un gran enemic pel progrés dels infants. Es veu una correspondència entre expectatives molt altes dels pares i problemes de salut mental en els fills.

"Estima'm quan més ho necessiti perquè segurament serà quan menys m'ho mereixi".